

یک دهه تجارت کالایی ایران با اروپا

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

تهیه کننده: فروغ کریمی امیرکیاسر

ناظر: عاطفه قاسمیان

واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

اسفند ۱۳۹۹

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

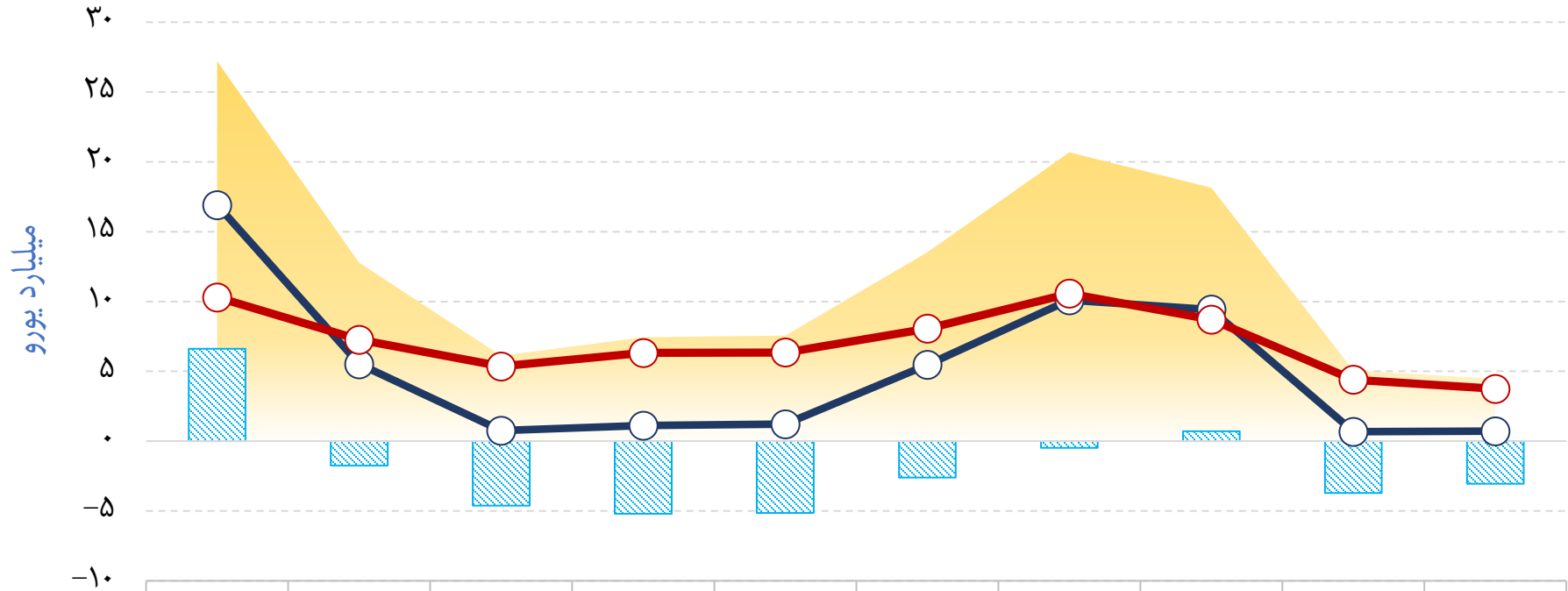
استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

تجارت کالایی ایران و اتحادیه اروپا طی ۱۰ سال اخیر با نوسان‌های زیادی همراه بوده است. در ابتدای این دهه (۲۰۱۱) تجارت ایران با این اتحادیه بالغ بر ۲۷ میلیارد یورو بوده که حدود ۱۷ میلیارد یورو آن صادرات ایران به اتحادیه اروپا و بیش از ۱۰ میلیارد یورو نیز واردات این اتحادیه از ایران بوده است (نمودار ۱). با این وجود یک سال پس از ۲۰۱۲، صادرات و واردات ایران با کاهش همراه شد؛ البته افت صادرات در مقایسه با واردات بیشتر بوده است. این روند کاهشی تا سال ۲۰۱۳ و ۲۰۱۴ ادامه یافت و افت بیشتر صادرات در مقابل واردات باعث شد تراز تجاری ایران با اتحادیه اروپا از مثبت ۶.۶ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۱ به منفی ۵.۲ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۴ (بیشترین کسری تراز تجاری ایران با اتحادیه اروپا طی ۱۰ سال اخیر) برسد.

در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷، صادرات و واردات کشور با افزایش همراه شد و رشد بیشتر صادرات نسبت به واردات باعث شد در سال ۲۰۱۷ تراز تجاری تقریباً به صفر نزدیک شود. در سال ۲۰۱۸ نیز با اینکه صادرات و واردات کمی نسبت به ۲۰۱۷ کاهش داشتند، اما افت بیشتر واردات نسبت به صادرات موجب شد تراز تجاری ایران با اتحادیه اروپا، به مزاد هر چند ناچیز ۰.۷ میلیارد یورویی برسد.

این وضعیت دیری نپایید و در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ با تشدید تحریم‌ها علیه ایران و محدودیت‌های مربوط به شیوع کووید-۱۹، تجارت ایران با اتحادیه اروپا با افت شدیدتر از همیشه به کمترین سطح ممکن طی سال‌های اخیر رسید. طی این دو سال، صادرات ایران به اتحادیه اروپا به رقم بسیار ناچیزی نسبت به سال‌های قبل رسید (۰.۷ میلیارد یورو در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰) و واردات کشور به این اتحادیه نیز در سطح بسیار پایینی قرار گرفت (حدود ۴ میلیارد یورو در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰).

نمودار ۱- روند سالانه تجارت ایران و اتحادیه اروپا طی ۱۰ سال اخیر

	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
کل تجارت ایران با اتحادیه اروپا	۲۷.۲۰	۱۲.۷۷	۶.۱۱	۷.۴۳	۷.۵۷	۱۳.۵۲	۲۰.۶۷	۱۸.۱۴	۵.۰۸	۴.۴۶
تراز تجاری ایران با اتحادیه اروپا	۶.۶۲	-۱.۷۴	-۴.۶۱	-۵.۲۰	-۵.۱۳	-۲.۶۰	-۰.۴۷	۰.۷۱	-۳.۷۲	-۳.۰۴
صادرات ایران به اتحادیه اروپا	۱۶.۹۱	۵.۵۱	۰.۷۵	۱.۱۲	۱.۲۲	۵.۴۶	۱۰.۱۰	۹.۴۲	۰.۶۸	۰.۷۱
واردات ایران از اتحادیه اروپا	۱۰.۲۹	۷.۲۶	۵.۳۶	۶.۳۲	۶.۳۵	۸.۰۶	۱۰.۵۷	۸.۷۱	۴.۴۰	۳.۷۵

گروه کالایی صادراتی

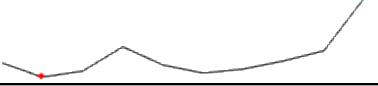

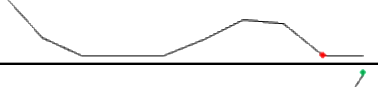
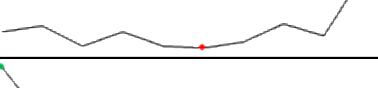

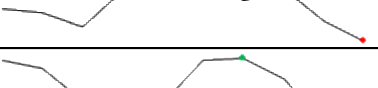
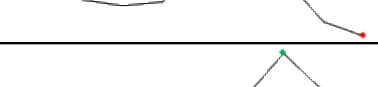
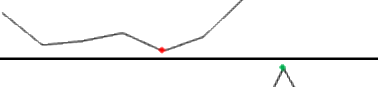

جدول ۱ و نمودار ۲ در اسلایدهای بعدی، روند صادرات ایران به اتحادیه اروپا به تفکیک گروه‌های کالایی نشان می‌دهد. براساس آنچه که در نمودار ۲ نشان داده شده، دلیل اصلی کاهش صادرات ایران به اتحادیه اروپا در سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰ کاهش شدید صادرات ایران در گروه کالایی «سوختهای معدنی و روان‌کننده‌ها» بوده که آن هم ناشی از محدودیت‌های بیشتر بر فروش نفت ایران بوده است. در سال ۲۰۱۱ صادرات ایران در این گروه کالایی به اتحادیه اروپا حدود ۱۵.۶ میلیارد یورو بوده که در سال ۲۰۲۰ به کمتر از ۹۶ میلیون یورو رسیده است. از افت حدود ۹۶ درصدی صادرات ایران به اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰ نسبت به ۲۰۱۱، حدود ۹۲ واحد درصد آن ناشی از افت صادرات ایران در این گروه کالایی بوده است.

در سال ۲۰۲۰، بیشترین سهم از کل صادرات ایران به اتحادیه اروپا مربوط به گروه کالایی «مواد غذایی و حیوانات زنده» بوده است (۴۱٪). پس از آن «مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط»، «سوختهای معدنی و روان‌کننده‌ها» و «کالاهای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب مواد» به ترتیب با سهم‌های ۱۸.۵٪، ۱۳.۴٪ و ۱۲.۴٪ در رده‌های بعدی قرار دارند.

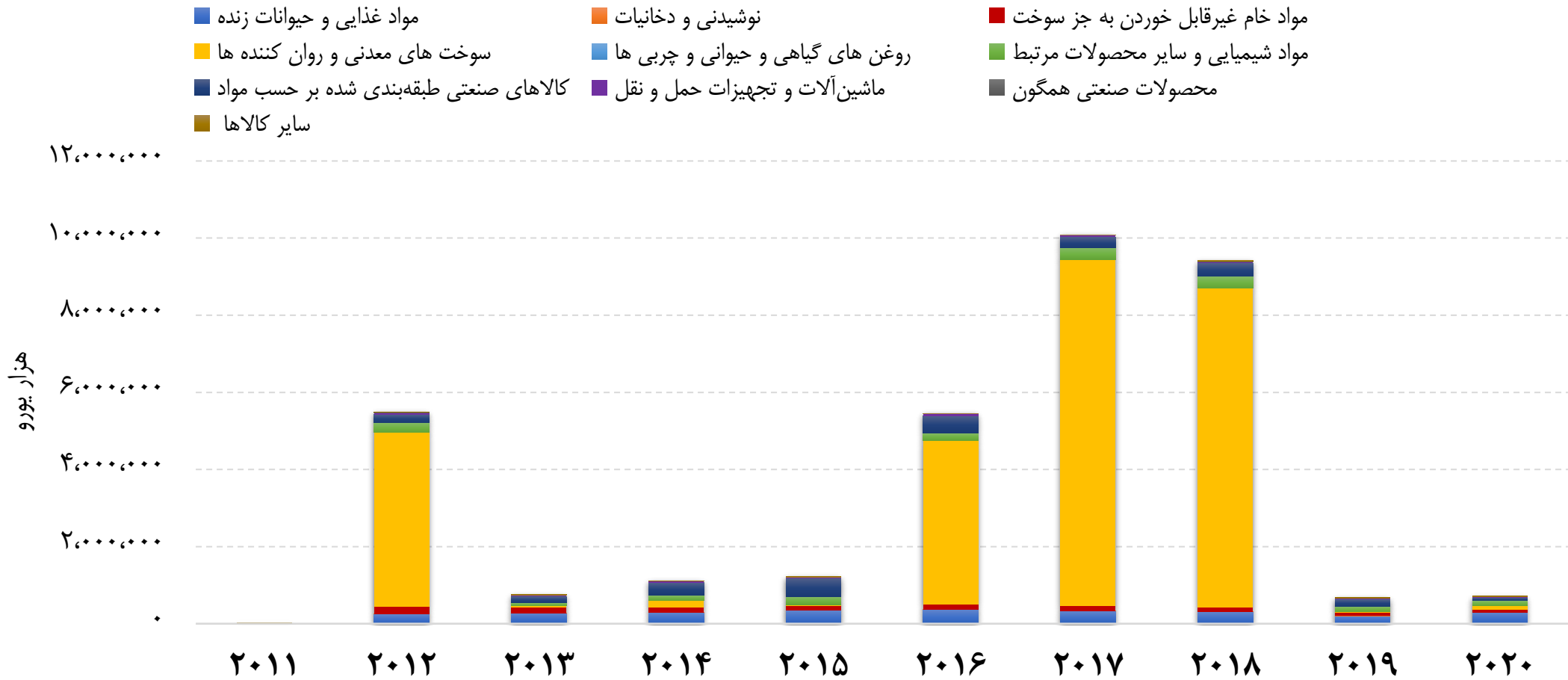
کمترین سطح صادرات «مواد غذایی و حیوانات زنده» مربوط به سال ۲۰۱۹ و بیشترین آن مربوط به سال ۲۰۱۶ بوده است. صادرات «نوشیدنی و دخانیات» طی سال‌های اخیر روند رو به رشدی را طی کرده و در سال ۲۰۲۰ به بالاترین سطح خود رسیده است. برخلاف آن، صادرات «مواد غیر قابل خوردن به جز سوخت» از سال ۲۰۱۲ به بعد به طور پیوسته کاهش داشته و در سال ۲۰۲۰ به کمترین سطح خود رسیده است. «روغن‌های گیاهی و حیوانی و چربی‌ها» نیز یکی از گروه‌های کالایی است که طی چند سال اخیر، با رشد صادرات همراه بوده و صادرات ایران به اتحادیه اروپا در این گروه کالایی از یک میلیون یورو در سال ۲۰۱۶ به ۱۱۸ هزار یورو در سال ۲۰۲۰ رسیده است.

گروه کالایی صادراتی

جدول ۱- ارقام صادرات ایران به اتحادیه اروپا به تفکیک گروه کالایی طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ - هزار یورو

گروه کالایی	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	رشد ۱۰ سال
مواد غذایی و حیوانات زنده	۲۵۲,۴۳۸	۲۵۱,۲۸۷	۲۷۳,۸۹۹	۲۹۴,۷۱۱	۲۵۰,۲۲۲	۳۶۶,۲۳۲	۳۲۶,۲۰۷	۳۰۵,۹۹۴	۲۰۳,۹۴۸	۲۹۲,۷۹۰	
نوشیدنی و دخانیات	۳۰۳	۱۸۷	۲۴۷	۴۳۷	۲۹۳	۲۲۲	۲۵۴	۳۲۳	۴۰۹	۸۵۴	
مواد خام غیرقابل خوردن به جز سوخت	۱۷۹,۵۱۰	۱۹۱,۱۳۶	۱۵۲,۷۱۳	۱۳۱,۴۳۴	۱۱۸,۵۶۲	۱۲۲,۶۸۵	۱۳۰,۷۰۷	۱۲۹,۱۱۸	۸۸,۴۶۰	۷۳,۳۵۵	
سوخت‌های معدنی و روان کننده‌ها	۱۵,۵۸۸,۶۱۰	۴,۵۱۰,۸۸۴	۳۳,۵۰۹	۱۷۲,۷۱۱	۲۸,۲۹۸	۴,۲۶۲,۴۷۸	۸,۹۸۷,۴۷۷	۸,۲۵۵,۳۹۷	۱۳,۱۱۱	۹۵,۵۷۶	
روغن‌های گیاهی و حیوانی و چربی‌ها	۲۷	۳۷	۵	۲۷	۵	۱	۱۲	۳۹	۱۹	۱۱۸	
مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط	۵۸۲,۰۷۰	۲۵۸,۹۸۲	۸۵,۷۷۸	۱۳۸,۷۰۲	۲۰۶,۷۶۰	۱۹۱,۱۰۴	۲۹۹,۵۹۹	۳۱۳,۹۶۹	۱۴۷,۶۵۳	۱۳۲,۱۳۳	
کالا‌های صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب مواد	۲۴۶,۰۱۹	۲۲۱,۶۶۲	۱۶۱,۲۲۸	۳۳۵,۱۰۰	۴۷۴,۰۰۵	۴۵۱,۱۹۱	۲۸۱,۱۴۱	۳۴۴,۱۵۸	۱۸۳,۵۹۳	۸۸,۱۳۴	
ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل	۴۸,۱۲۲	۴۴,۷۱۱	۳۱,۲۲۲	۲۹,۰۸۷	۳۰,۷۷۱	۴۷,۹۲۴	۴۹,۴۷۳	۴۰,۸۰۵	۲۱,۶۵۹	۱۶,۰۲۵	
محصولات صنعتی همگون	۷,۹۷۴	۴,۹۱۲	۵,۱۷۵	۶,۰۷۷	۴,۲۱۱	۵,۷۰۶	۹,۴۸۱	۱۴,۲۰۰	۱۰,۲۹۴	۹,۷۶۴	
سایر کالاها	۳,۷۹۹	۵,۳۲۴	۵,۵۲۶	۵,۶۲۵	۴,۵۹۰	۷,۸۹۹	۷,۰۳۵	۲۰,۳۸۱	۸,۳۰۵	۳,۸۰۰	

نمودار ۲- روند صادرات ایران به اتحادیه اروپا به تفکیک گروه کالایی

گروه کالایی وارداتی

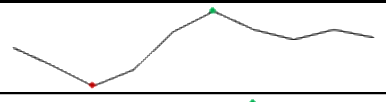
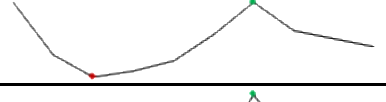
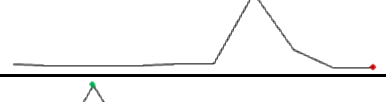
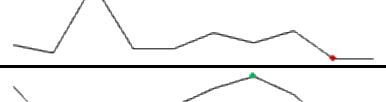

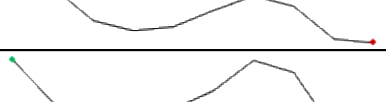
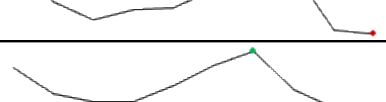
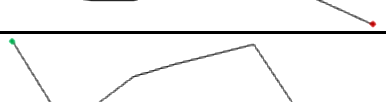
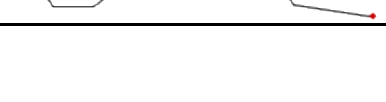
بیشترین ارزش واردات ایران از اتحادیه اروپا در کلیه سال‌ها طی ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ به «ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل» اختصاص داشته است، اگرچه در سال‌هایی که مراودات تجاری ایران با اتحادیه اروپا کم شده، واردات ایران از این گروه کالایی نیز تحت تاثیر قرار گرفته و کمترین سطح آن به سال ۲۰۲۰ اختصاص داشته است (۱.۳ میلیارد یورو). سال ۲۰۱۱ واردات ایران از اتحادیه اروپا در این گروه کالایی در بالاترین سطح خود قرار داشته است (۵.۵ میلیارد یورو). در سال ۲۰۲۰، سهم این گروه کالایی از ارزش کل واردات ایران از اتحادیه اروپا ۳۳ درصد بوده و سهم حدود ۴۱ واحد درصدی از افت حدود ۶۴ درصدی ارزش واردات ایران در سال ۲۰۲۰ نسبت به ۲۰۱۱ را به خود اختصاص داده است.

دومین گروه کالایی وارداتی ایران از اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۰، «مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط» بوده که سهم ۲۷ درصدی از ارزش کل واردات ایران از اتحادیه اروپا را به خود اختصاص داده است. واردات این گروه کالایی از اتحادیه اروپا از سال ۲۰۱۷ به بعد به شدت کاهش یافته و در سال ۲۰۲۰ به پایین‌ترین سطح خود رسیده است.

«مواد غذایی و حیوانات زنده» نیز یکی دیگر از گروه‌های کالایی وارداتی ایران از اتحادیه اروپا است که در سال ۲۰۲۰ سهم حدود ۱۴ درصدی از ارزش کل واردات ایران به این اتحادیه را به خود اختصاص داده است. طی دو سال اخیر واردات ایران در این دو گروه کالایی کمی افزایش داشته است.

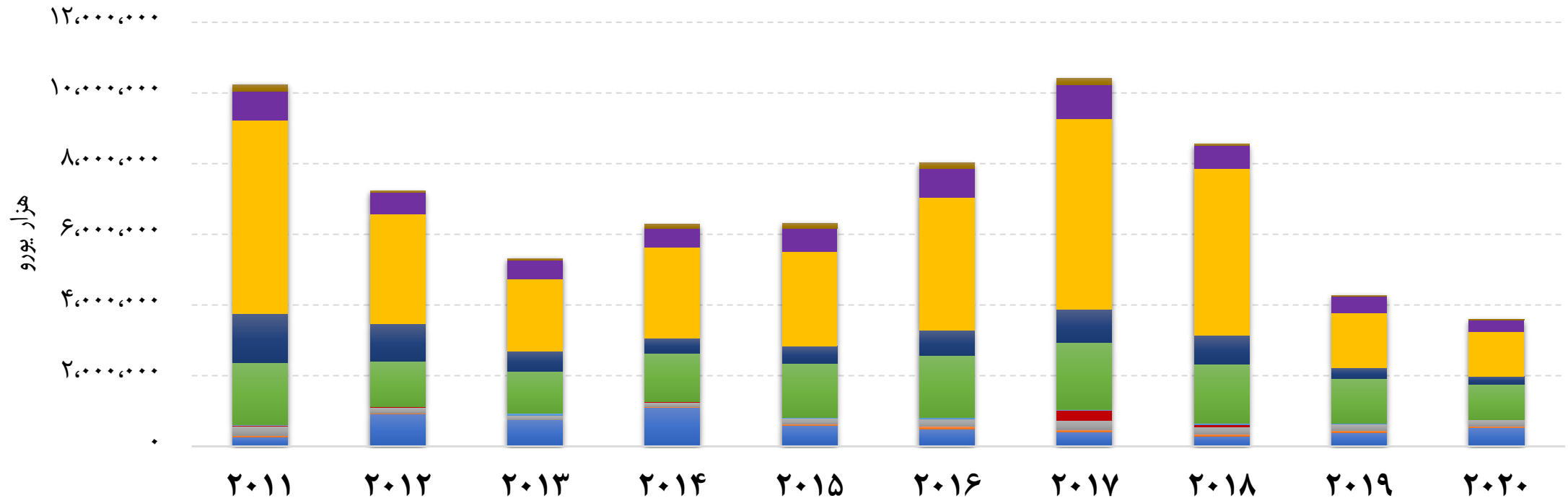
گروه کالایی وارداتی

جدول ۲- ارقام واردات ایران از اتحادیه اروپا به تفکیک گروه کالایی طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰ - هزار یورو

گروه کالایی	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	روند ۱۰ سال اخیر
مواد غذایی و حیوانات زنده	۲۶۶,۱۲۸	۹۱۹,۲۶۵	۷۴۴,۸۰۲	۱,۰۹۸,۹۷۲	۵۷۸,۱۴۲	۴۹۰,۹۵۰	۴۰۹,۲۸۱	۲۹۶,۲۹۹	۳۹۳,۲۴۰	۵۱۹,۶۶۲	
نوشیدنی و دخانیات	۳۸,۱۹۳	۲۱,۲۷۳	۳,۳۰۳	۱۷,۹۲۸	۵۲,۸۱۷	۷۲,۲۰۵	۵۴,۳۲۴	۴۶,۴۴۲	۵۴,۱۴۴	۴۷,۹۰۲	
مواد خام غیرقابل خوردن به جز سوخت	۲۶۳,۷۲۲	۱۵۸,۳۱۷	۱۱۲,۹۲۳	۱۲۷,۱۱۶	۱۴۴,۴۱۸	۲۰۱,۴۰۱	۲۶۷,۶۱۷	۲۰۶,۹۱۶	۱۸۹,۵۳۳	۱۷۵,۰۹۴	
سوخت‌های معدنی و روان کننده‌ها	۱۸,۶۲۶	۱۵,۹۴۴	۱۱,۲۰۰	۱۲,۵۱۹	۱۹,۹۶۲	۲۲,۱۵۶	۲۸۵,۳۷۹	۷۱,۱۸۰	۵,۹۳۹	۵,۸۵۷	
روغن‌های گیاهی و حیوانی و چربی‌ها	۱۵,۱۶۴	۹,۰۲۱	۵۹,۴۶۸	۱۲,۵۰۶	۱۱,۹۳۷	۳۳,۹۵۲	۱۶,۰۲۳	۲۵,۲۴۳	۴,۴۶۷	۵,۱۲۷	
مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط	۱,۷۶۳,۲۳۶	۱,۲۷۲,۳۲۵	۱,۱۹۰,۳۹۴	۱,۳۶۳,۹۵۵	۱,۵۲۳,۶۴۸	۱,۷۵۴,۳۳۹	۱,۹۰۴,۲۵۶	۱,۶۸۳,۳۷۰	۱,۲۷۸,۹۰۱	۱,۰۰۰,۰۵۵	
کالاهای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب مواد	۱,۳۸۲,۲۷۴	۱,۰۷۳,۸۱۴	۵۷۳,۵۲۷	۴۲۷,۰۱۴	۴۸۹,۷۰۸	۷۲۲,۴۴۷	۹۳۷,۴۰۹	۷۹۸,۰۰۴	۲۹۳,۷۰۴	۲۳۱,۴۳۴	
ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل	۵,۴۷۶,۱۸۴	۳,۱۰۷,۷۴۱	۲,۰۳۷,۴۵۹	۲,۵۶۹,۹۴۶	۲,۶۶۹,۵۱۴	۳,۷۴۲,۸۰۵	۵,۳۹۱,۴۹۴	۴,۷۳۲,۴۸۲	۱,۵۳۷,۰۲۲	۱,۲۵۲,۴۴۰	
محصولات صنعتی همگون	۸۲۲,۹۳۹	۶۰۶,۳۷۴	۵۴۰,۹۶۶	۵۴۴,۳۴۷	۶۷۵,۵۱۸	۸۳۶,۷۱۴	۹۶۱,۸۳۷	۶۴۶,۵۹۱	۴۹۲,۴۳۱	۳۴۶,۸۱۱	
سایر کالاها	۱۹۲,۲۴۶	۳۴,۶۴۹	۳۸,۲۳۰	۱۱۰,۸۳۰	۱۳۸,۵۸۹	۱۵۹,۸۹۹	۱۸۶,۸۰۰	۳۹,۵۴۵	۲۷,۷۴۵	۱۲,۳۷۲	

نمودار ۳- ارقام واردات ایران از اتحادیه اروپا به تفکیک گروه کالایی طی سال‌های ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰

- مواد غذایی و حیوانات زنده
- نوشیدنی و دخانیات
- مواد خام غیرقابل خوردن به جز سوخت
- سوخت‌های معدنی و روان‌کننده‌ها
- روغن‌های گیاهی و حیوانی و چربی‌ها
- مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط
- کالاهای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب مواد
- ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل
- محصولات صنعتی همگون
- سایر کالاها

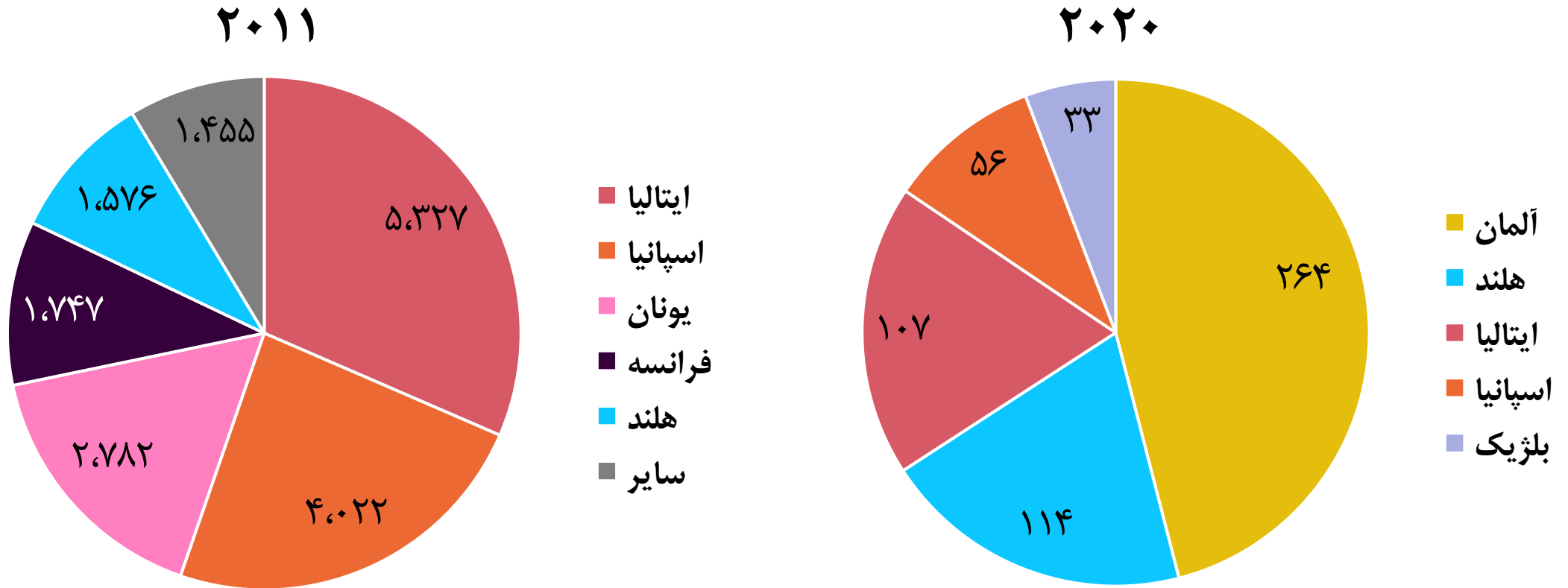

طی ۱۰ سال اخیر، با تشدید تحریم‌ها و کاهش مراودات تجاری ایران با اتحادیه اروپا، ایران بسیاری از مقاصد صادراتی خود در اتحادیه اروپا را از دست داده است. در سال ۲۰۱۱، ایتالیا، اسپانیا و یونان، سه مقصد اصلی ایران در اتحادیه اروپا بودند که جمعاً حدود ۱۲ میلیارد یورو از صادرات ایران در آن سال را به خود اختصاص دادند. در سال ۲۰۱۲ صادرات ایران به این اتحادیه با کاهش نسبتاً بالایی همراه شد، با این حال ایتالیا همچنان اولین مقصد صادراتی ایران بود اما جایگاه اسپانیا و یونان با هم تعویض شد. در سال ۲۰۱۳ به دلیل شدت یافتن تحریم‌ها علیه ایران بسیاری از بازارهای صادراتی ایران در اتحادیه اروپا کوچکتر شد. در این سال، آلمان که در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ به عنوان سه مقصد عمده صادراتی ایران در اتحادیه اروپا قرار نگرفته بود، جایگاه نخست را به خود اختصاص داد.

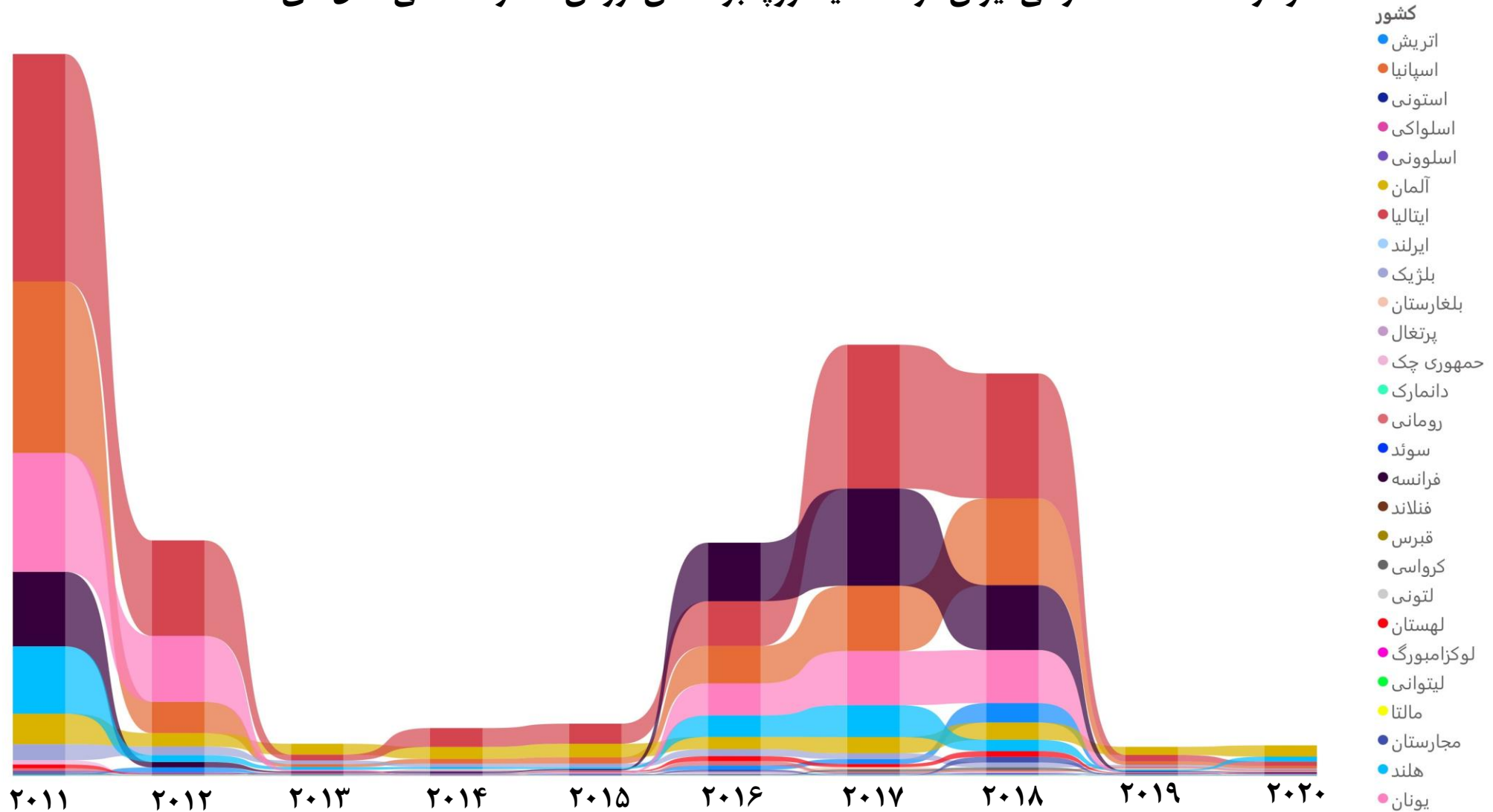
در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ صادرات ایران به ایتالیا رشد جزئی را تجربه کرد و به جایگاه خود به عنوان مقصد اول صادراتی ایران بازگشت و آلمان نیز به عنوان دومین مقصد صادراتی ایران در اتحادیه اروپا قرار گرفت. امضای برجام در اواخر سال ۲۰۱۵ باعث شد که در سال ۲۰۱۶ صادرات ایران به اتحادیه اروپا احیا شود. در این سال، فرانسه که پیشتر جزو مقاصد صادراتی عمده ایران در اتحادیه اروپا قرار نبود، جایگاه نخست را از آن خود کرد و ایتالیا و اسپانیا در رده‌های بعد از آن قرار گرفتند. در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ صادرات ایران به ایتالیا افزایش قابل توجهی پیدا کرد و جایگاه خود به عنوان بزرگترین مقصد صادراتی ایران را از فرانسه پس گرفت. در سال ۲۰۱۹ نیز با خروج ایالات متحده آمریکا از برجام و بازگشت تحریم‌ها علیه ایران، دوباره صادرات ایران به اتحادیه اروپا دستخوش تغییر قرار گرفت و کاهش قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرد.

طی سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ که ایران بسیاری از بازارهای صادراتی خود در اروپا را از دست داد، صادرات ایران به آلمان، در مقایسه با سایر مقاصد مهم صادراتی ایران در اروپا، کاهش قابل ملاحظه‌ای را تجربه نکرد و به عنوان اولین مقصد صادراتی ایران در اتحادیه اروپا جای گرفت. در سال ۲۰۲۰، هلند و ایتالیا به عنوان دومین و سومین مقاصد صادراتی در اتحادیه اروپا قرار گرفتند، اگرچه میزان صادرات ایران به این دو کشور نسبت به سال‌های پیش بسیار کمتر بوده است.

نمودار ۴- پنج مقصد عمده صادراتی ایران در اتحادیه اروپا در دو سال ۲۰۱۱ و ۲۰۲۰ - میلیون یورو

نمودار ۵- مقصد صادراتی ایران در اتحادیه اروپا براساس ارزش صادرات- طی سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰

در سال ۲۰۱۱، کالای عمده صادراتی ایران در ۱۱ کشور از ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا «مواد غذایی و حیوانات زنده» بوده و در اکثر آنها این کالا سهم بالای ۹۰ درصدی از ارزش کل صادرات ایران به این کشور را داشته است. در میان این ۲۷ کشور، بیشترین ارزش صادرات ایران در این گروه کالایی به سوئد اختصاص داشته است. در ۸ کشور از عضو اتحادیه اروپا، «سوختهای معدنی و روان کننده‌ها» به عنوان بزرگترین گروه کالایی صادراتی ایران قرار گرفته و ایتالیا بیشترین واردات از این گروه کالایی را داشته است. در ۶ کشور نیز «مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط» به عنوان بزرگترین کالای صادراتی ایران ثبت شده که در میان این ۶ کشور بلژیک بیشترین ارزش صادرات ایران در این گروه کالایی را به خود اختصاص داده است.

در سال ۲۰۲۰، با کاهش شدید بازارهای «سوختهای معدنی و روان کننده‌ها» ایران در اتحادیه اروپا، ترکیب کالای عمده صادراتی ایران به اتحادیه اروپا به تفکیک کشورها تغییر کرده است. در ۱۶ کشور از ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا، کالای عمده صادراتی ایران «مواد غذایی و حیوانات زنده» بوده است که در میان آنها بیشترین ارزش صادرات ایران به آلمان اختصاص داشته است. «مواد غیر قابل خوردن به جز سوخت» که در سال ۲۰۱۱ جزو گروه کالایی عمده صادراتی ایران در هیچ کدام از کشورها ثبت نشده بود، در سال ۲۰۲۰ به عنوان گروه کالایی عمده در لوگزامبورگ طبقه بندی شده است. «سوختهای معدنی و روان کننده‌ها» در سال ۲۰۲۰ تنها در هلند به عنوان بزرگترین گروه کالایی صادراتی ایران به این کشور ثبت شده است. در ۴ کشور «مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط»، در ۳ کشور «کالاهای صنعتی طبقه بندی شده بر حسب مواد» و در ۲ کشور «ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل» به عنوان گروه کالایی عمده صادراتی ایران ثبت شده است.

جدول ۳- گروه کالایی عمده صادراتی ایران در کشورهای عضو اتحادیه اروپا در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۲۰

گروه کالایی	کشور	سهم گروه کالایی از کل صادرات ایران به این کشور (%)	ارزش صادرات در این گروه کالایی (هزار یورو)
مواد غذایی و حیوانات زنده	اتریش	۳۹.۸	۴,۰۲۲
	اسپانیا	۶۶.۶	۳۷,۳۴۲
	استونی	۶۴.۴	۲۶۳
	اسلواکی	۸۲.۴	۳,۵۹۶
	ایتالیا	۴۹.۵	۵۲,۸۳۲
	آلمان	۴۸.۸	۱۲۸,۶۵۴
	جمهوری چک	۷۰.۹	۸۱۳
	دانمارک	۶۶.۹	۵,۱۶۹
	سوئد	۶۸.۰	۸,۴۲۰
	فرانسه	۶۸.۳	۱۱,۵۴۴
	قبرس	۷۰.۰	۳۰۵
	کرواسی	۶۸.۱	۱,۴۰۳
	لتونی	۱۰۰.۰	۵۸۲
	لهستان	۷۵.۰	۸,۹۴۷
	مالتا	۶۸.۱	۶۵
	مجارستان	۵۵.۰	۱,۸۹۵
مواد خام غیر قابل خوردن به جز سوخت	لوکزامبورگ	۹۶.۳	۱,۰۰۵
سوخت های معدنی و روان کننده ها	هلند	۸۱.۵	۹۲,۸۳۶
مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط	بلژیک	۶۷.۳	۲۲,۳۴۹
	رومانی	۴۷.۳	۱۴,۲۸۶
	یونان	۴۴.۵	۳,۸۱۳
کالاهای صنعتی طبقه بندی شده بر حسب مواد	بلغارستان	۶۶.۱	۱۳,۶۲۷
	ایرلند	۴۲.۴	۱۲۱
	پرتغال	۶۹.۰	۷۹۱
ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقل	لیتوانی	۴۹.۶	۱,۱۳۶
	فنلاند	۵۵.۱	۶۱۵
	اسلوانی	۷۱.۱	۱,۴۶۷

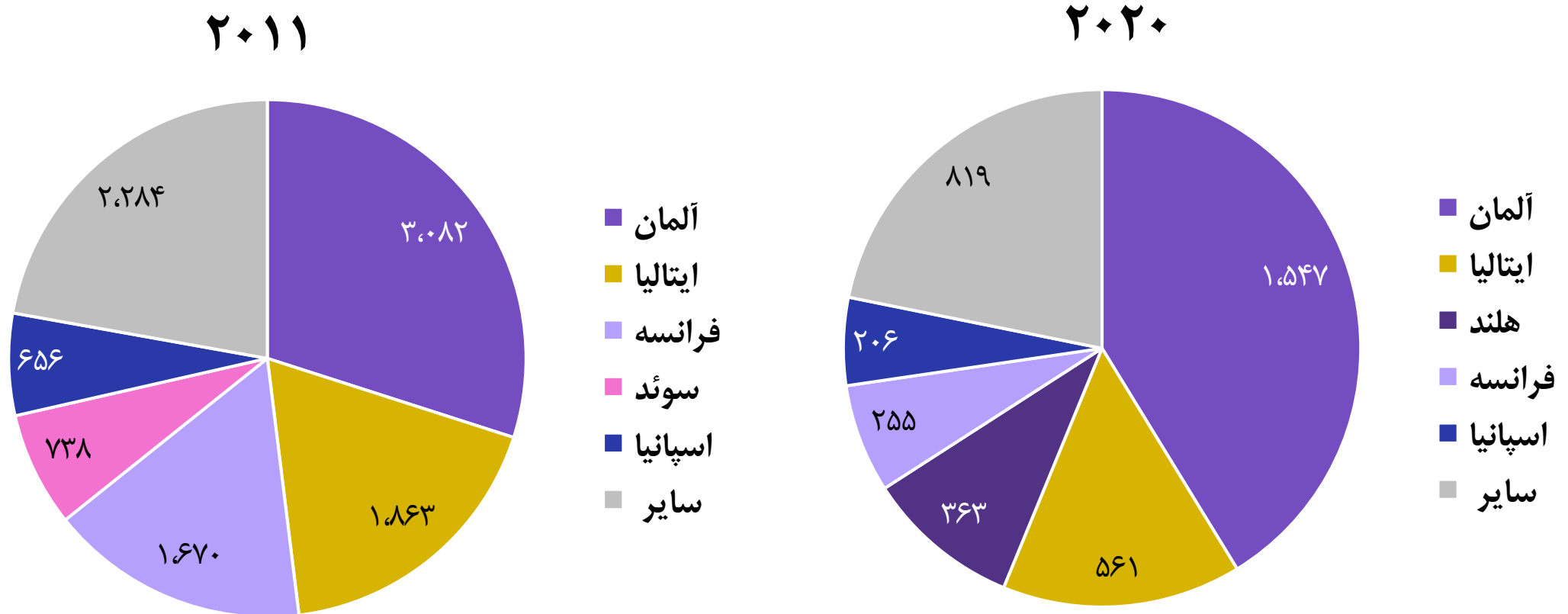
۲۰۲۰

گروه کالایی	کشور	سهم گروه کالایی از کل صادرات ایران به این کشور (%)	ارزش صادرات در این گروه کالایی (هزار یورو)
مواد غذایی و حیوانات زنده	اتریش	۳۷.۳	۵,۱۷۴
	استونی	۹۹.۹	۱۰۲
	اسلواکی	۹۶.۴	۳,۷۰۸
	ایرلند	۳۸.۲	۶۸
	سوئد	۵۹.۴	۴,۵۷۸
	فنلاند	۴۰.۱	۱۶۱
	قبرس	۴۶.۴	۵۵۶
	لتونی	۹۹.۱	۵۷۳
	لیتوانی	۹۶.۱	۳,۳۷۰
	مالتا	۹۳.۵	۲۱۸
	مجارستان	۹۱.۱	۲,۴۱۷
	اسپانیا	۹۸.۲	۳,۹۴۷,۶۳۹
	ایتالیا	۹۶.۲	۵,۱۳۲,۲۳۸
	آلمان	۶۵.۵	۴۶۹,۱۵۳
	جمهوری چک	۹۸.۶	۹۸,۷۶۸
	فرانسه	۹۷.۰	۱,۶۹۵,۰۴۹
لهستان	۸۰.۰	۶۹,۶۶۷	
هلند	۸۹.۷	۱,۴۱۲,۷۸۳	
یونان	۹۹.۶	۲,۷۷۱,۹۹۹	
سوخت های معدنی و روان کننده ها	بلژیک	۷۵.۱	۲۸۱,۳۳۸
	بلغارستان	۵۶.۹	۱,۵۸۸
	پرتغال	۳۳.۵	۱,۴۵۷
	رومانی	۹۱.۹	۵۴,۷۱۸
	کرواسی	۹۲.۹	۲۳,۹۵۷
مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط	اسلوانی	۹۷.۳	۴۴,۱۸۸
	دانمارک	۵۸.۷	۳,۵۳۸
	لوکزامبورگ	۹۴.۷	۱۰۰
کالاهای صنعتی طبقه بندی شده بر حسب مواد	اسلوانی	۹۴.۷	۱۰۰
	دانمارک	۵۸.۷	۳,۵۳۸
	لوکزامبورگ	۹۴.۷	۱۰۰

۲۰۱۱

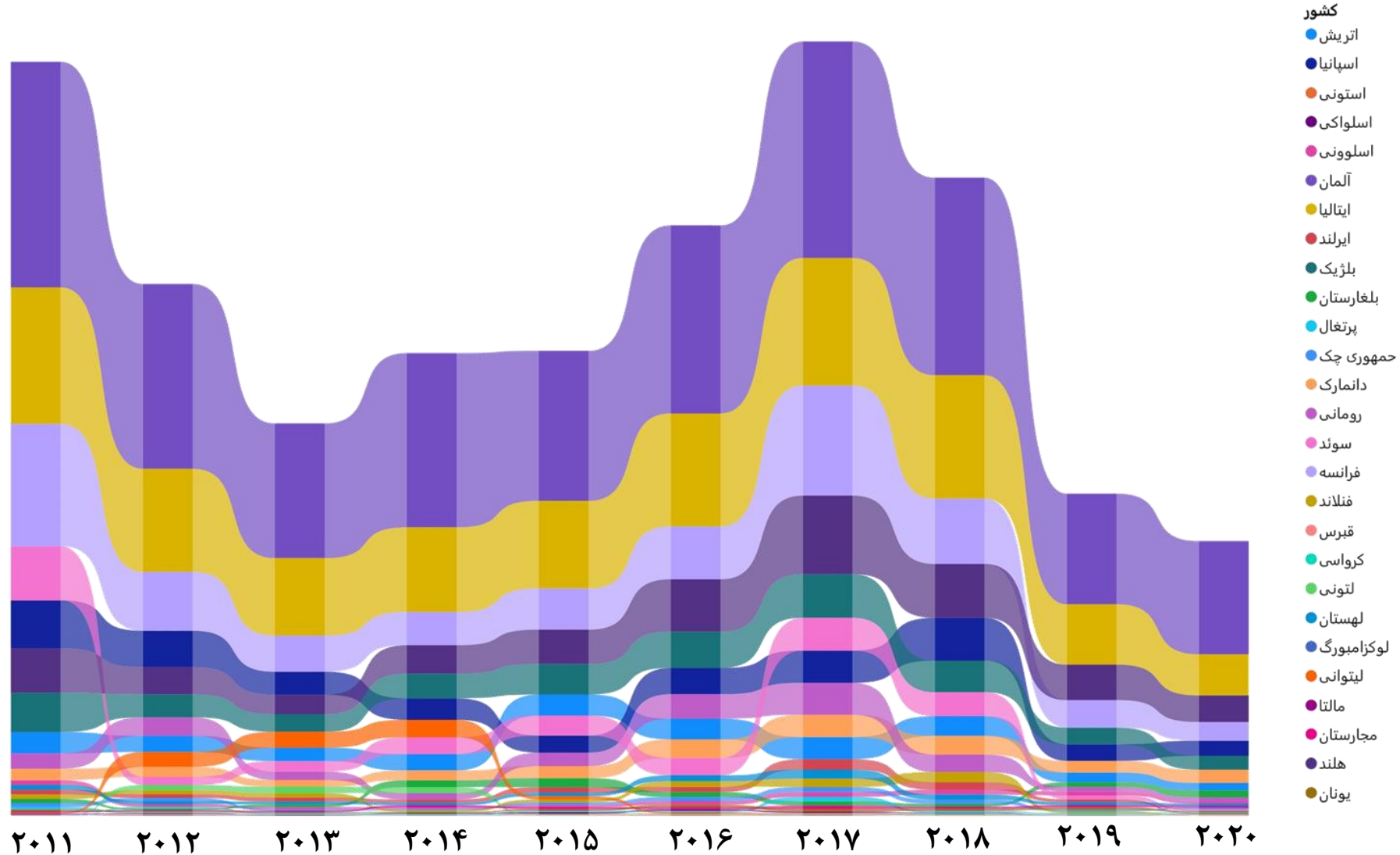
طی ۱۰ سال اخیر، به میزانی که مقاصد صادراتی ایران در اتحادیه اروپا دستخوش تغییرات گسترده قرار گرفته، مبادی وارداتی ایران تغییراتی را تجربه نکرده است. طی این ۱۰ سال، آلمان همواره جایگاه نخست در مبادی وارداتی ایران را داشته، اگرچه طی دو سال اخیر با تشدید تحریمها، ارزش واردات ایران از این کشور با کاهش همراه بوده است. ارزش واردات ایران از آلمان از حدود ۳ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۱ به ۱.۵ میلیارد یورو در سال ۲۰۲۰ رسیده است. دومین مبدا عمده وارداتی ایران در اتحادیه اروپا نیز در تمامی این ۱۰ سال ایتالیا بوده است. طی دو سال اخیر واردات ایران از ایتالیا افت داشته و در سال ۲۰۲۰ در مقایسه با سال ۲۰۱۱ واردات ایران از این کشور تقریباً یک سوم شده است. با اینکه طی سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۸ سومین مقصد وارداتی ایران در اتحادیه اروپا فرانسه بوده، اما در دو سال ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ جایگاه آن به هلند اختصاص یافته و فرانسه به عنوان چهارمین مبدا وارداتی ایران در اتحادیه اروپا ثبت شده است. به طور کلی، طی دورههایی که تحریمها علیه ایران تشدید شده (۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ و ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۰) آنچنان که ارزش صادرات ایران به کشورهای اروپایی کاهش یافته، واردات ایران از این کشورها افت نداشته است که دلیل اصلی آن اعمال تحریمهای نفتی علیه ایران بوده که باعث شده ایران بخش بزرگی از بازار صادراتی خود در اتحادیه اروپا که از خریداران گروه کالایی «سوختهای معدنی و روان کنندهها» بودند، از دست بدهد.

نمودار ۶- پنج مبدا عمده وارداتی ایران در اتحادیه اروپا در دو سال ۲۰۱۱ و ۲۰۲۰ - میلیون یورو

مبادی وارداتی

نمودار ۷- مبادی وارداتی ایران در اتحادیه اروپا براساس ارزش واردات طی سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۲۰

در سال ۲۰۱۱، از میان ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا، گروه کالایی عمده وارداتی ایران «ماشین‌آلات و کالاهای صنعتی» بوده است. در میان این ۱۶ کشور، واردات ماشین‌آلات و کالاهای صنعتی ایران از آلمان نسبت به سایر کشور در سطح بالاتری قرار داشته است. پس از آن ایتالیا و فرانسه در رده‌های بعدی قرار دارند. علاوه بر این، گروه کالایی عمده وارداتی ایران در ۸ کشور دیگر نیز «مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط» بوده است. در میان این کشورها، ارزش واردات ایران در این گروه کالایی از بلژیک نسبت به سایر کشورها بیشتر بوده است. علاوه بر این دو گروه کالایی، «مواد غذایی و حیوانات زنده» در یونان و «کالاهای صنعتی طبقه‌بندی شده بر حسب مواد» دو در کشور اسلوانی و پرتغال جزو گروه کالایی عمده وارداتی ایران بوده‌اند.

همانطور که در جدول ۲ نیز نشان داده شد، واردات «ماشین‌آلات و کالاهای صنعتی» ایران از اتحادیه اروپا طی سال‌های اخیر به طور قابل توجهی کاهش داشته است. در سال ۲۰۲۰، تعداد کشورهایی که کالای عمده وارداتی ایران از آنها این گروه کالایی بوده، کاهش داشته و به ۸ کشور رسیده است. متقابلاً تعداد کشورهایی که کالای عمده وارداتی ایران از آنها «مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط» بوده افزایش داشته و به ۱۴ کشور رسیده است.

«سوخت‌های معدنی و روان‌کننده‌ها»، «مواد غیر قابل خوردن به جز سوخت» و «مواد غذایی و حیوانات زنده» نیز مهم‌ترین کالای وارداتی ایران از برخی کشورهای اروپایی بوده است.

جدول ۴ - گروه کالایی عمده وارداتی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اروپا در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۲۰

گروه کالایی	کشور	سهم گروه کالایی از کل واردات ایران از این کشور (%)	ارزش واردات در این گروه کالایی (هزار یورو)
مواد غذایی و حیوانات زنده	بلغارستان	۵۶	۵۲,۹۴۷
	پرتغال	۶۴	۶,۷۸۳
	رومانی	۹۴	۴۸,۰۳۶
مواد خام غیرقابل خوردن به جز سوخت	استونی	۵۱	۴۶۴
	لتونی	۸۷	۹۰
مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط	اتریش	۵۵	۵۵,۱۵۳
	اسلوانی	۶۲	۲۰,۲۹۷
	ایرلند	۸۴	۷,۲۲۹
	بلژیک	۳۴	۶۴,۶۹۴
	جمهوری چک	۳۵	۸,۰۶۵
	دانمارک	۱۰	۱۸,۳۱۲
	سوئد	۳۲	۹,۱۷۳
	فرانسه	۵۹	۱۴۹,۵۸۴
	قبرس	۹۶	۵,۳۳۹
	کرواسی	۴۵	۲,۷۰۸
	لوکزامبورگ	۶۱	۳۰۸
	لیتوانی	۶۸	۱,۹۳۶
	مالتا	۹۷	۶۰
	هلند	۲۸	۹۹,۹۶۱
	ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل	مجارستان	۳۰
اسپانیا		۵۰	۱۰۲,۷۰۵
اسلواکی		۵۴	۴,۴۳۴
ایتالیا		۵۸	۲۲۳,۵۵۳
آلمان		۲۶	۵۴۹,۲۹۴
فنلاند		۶۳	۳,۴۱۸
لهستان		۳۰	۹,۲۳۷
یونان		۳۶	۵,۹۴۵

۲۰۲۰

گروه کالایی	کشور	سهم گروه کالایی از کل واردات ایران از این کشور (%)	ارزش واردات در این گروه کالایی (هزار یورو)
مواد غذایی و حیوانات زنده	یونان	۴۸	۱۱,۴۹۸
	ایرلند	۵۸	۳۷,۴۸۰
	بلژیک	۲۸	۱۴۸,۱۰۳
	بلغارستان	۶۸	۳۷,۹۶۴
	دانمارک	۴۵	۶۹,۷۷۲
	قبرس	۵۲	۲,۸۶۶
	کرواسی	۵۴	۱,۶۲۰
	لیتوانی	۹۶	۱۲,۸۹۵
	مالتا	۱۰۰	۱۴
	اسلوانی	۴۴	۳۹,۳۶۲
مواد شیمیایی و سایر محصولات مرتبط	پرتغال	۶۲	۲۱,۶۶۲
	اتریش	۳۹	۱۴۳,۱۵۱
	اسپانیا	۴۵	۳۹۵,۹۱۱
	استونی	۴۵	۹۹۵
	اسلواکی	۴۳	۴,۷۳۵
	ایتالیا	۶۴	۱,۱۹۰,۰۵۲
	آلمان	۵۱	۱,۵۵۸,۶۳۰
	جمهوری چک	۳۵	۱۸,۸۷۹
	رومانی	۷۵	۱۵۷,۶۶۵
	سوئد	۸۸	۶۴۶,۱۶۲
	فرانسه	۵۵	۹۱۱,۲۴۸
	فنلاند	۴۱	۲۴,۸۲۹
	لتونی	۴۰	۴۲۲
	لهستان	۴۴	۲۸,۳۸۵
	لوکزامبورگ	۶۷	۳,۶۹۹
مجارستان	۲۳	۴,۰۸۰	
ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل	هلند	۴۸	۲۸۷,۳۸۹

۲۰۱۱

پیشنهادات برای ارتقاء سطح تجارت با اروپا

- از آنجایی که طی سال‌های اخیر واردات کالاهای سرمایه‌ای ایران به شدت کاهش یافته و ماشین‌آلات و خطوط تولیدی بسیاری از صنایع هم فرسوده و مستهلک شده‌اند، به نظر می‌رسد کشورهای با سابقه تولید کالاهای با تکنولوژی بالا و ماشین‌آلات جدید مانند آلمان، بلژیک و یا ایتالیا می‌توانند مبادی وارداتی خوبی برای واردات این کالاها به ایران باشند. از این رو پیشنهاد می‌شود در این راستا تسهیل‌گری‌های لازم برقرار شود تا واردات ماشین‌آلات و تکنولوژی از این گونه کشورها با کمترین نرخ تعرفه و با حداقل فرآیند اداری صورت گیرد. در این راستا همچنین می‌توان منابع ارزی کشور از جمله صندوق توسعه ملی یا منابع ارزی اخیر آزاد شده و یا منابع ریالی حاصل از عوارض صادرات را برای ارتقاء سطح تکنولوژی خطوط تولید صنایع با ارزش افزوده بالاتر مرتبط با زنجیره ارزش کالاهای خام یا با ارزش افزوده کمتر، اختصاص داد.
- در اکثر اقتصادهای در حال توسعه، جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی همواره منشا و محرکی قوی برای توسعه صادرات این کشورها است. در این راستا شناسایی مبادی اروپایی دارای تکنولوژی بالا که دارای سوابق مهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سایر کشورها هستند به همراه تسهیل فرایندها و رفع موانع، برای تشویق و هدایت آنها برای سرمایه‌گذاری در کشور، پیشنهاد می‌شود.

پیشنهادات برای ارتقاء سطح تجارت با اروپا

- توسعه همکاری با نهادهای فنی اروپایی از جمله کمیسیون اروپا برای استفاده از خدمات مشورتی آنها در تنظیم سیاست‌های کلان بخش تجاری کشور و برنامه‌ریزی برای برقراری توافق تجارت آزاد طی ۵ سال آینده با اولویت اقتصادهای در حال توسعه اروپا، صورت گیرد.
- شبکه‌های ارتباطی و تبادل اطلاعات مشترکی میان نهادهای بخش خصوصی دو کشور از جمله اتاق‌های بازرگانی و همچنین شبکه ارتباطی میان تجار دو طرف ایجاد و برقرار شود.
- ایجاد مراکز تخصصی و حرفه‌ای ارائه خدمات مشاوره به تجار ایرانی در کشورهای اروپایی هدف، با همکاری نهادهای فراگیر بخش خصوصی و سازمان توسعه تجارت، موجب ارتقای سطح آگاهی‌ها و تقویت ظرفیت و توانمندی فعالان اقتصادی برای ورود و توسعه بازار محصولاتشان در این منطقه می‌شود.